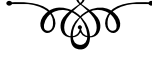

---

pashupati panchAsya stavaH

పశుపతి పంచాస్య స్తవః

Document Information

Text title : pashupati panchAsya stavaH

File name : pashupati5.itx

Category : panchaka, shiva

Location : doc_shiva

Transliterated by : N.Balasubramanian bbalu at satyam.net.in

Proofread by : N.Balasubramanian bbalu at satyam.net.in

Description-comments : in praise of Lord Pashupati with five faces.

Latest update : June 21, 2012

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 30, 2023

sanskritdocuments.org

పశుపతి పంచాస్య స్తవః

సదా సద్యోజాతస్మితమధురసాస్వాదపరయా
భవాన్యా దృక్పాతభ్రమరతతిభిశ్చుమ్భితపుటమ్ ।
అపాం పత్యుః కాష్ఠాం శ్రితమధికశీతం పశుపతే-
ర్ముఖం సద్యోజాతం మమ దురితజాతం వ్యపనయేత్ ॥ ౧॥

జటాంతఃస్వర్ధున్యాశ్శిశిరముఖవత్తైరవమతిం
గతం వామాం రుష్టామనునయసహస్రైః ప్రశమితుమ్ ।
కిరణ్ణ్యోత్స్నం వామం నయనమగజానేత్రఘటితం
దధద్వామం వక్త్రం హరతు మమ కామం, పశుపతేః ॥ ౨॥

గలే ఘోరజ్వాలం గరలమపి గణ్డూషసదృశం
నిదాఘాన్తే గర్జద్భనవదతిసీలం వహతి యత్ ।
నిరస్తుం విశ్వాఘప్రచయమధితిష్ఠద్యమదిశం
హ్యఘోరం తద్వక్త్రం లఘయతు మదం మే, పశుపతేః ॥ ౩॥

పుమర్థానం పూర్తిం ప్రణతశిరసాం దాతుమనిశం
జలాభావో మాభూదితి శిరసి గణ్గాం వహతి యత్ ।
సురేశాసాస్ఫూర్తిం ముకుటశశిభాసా కిరతి తత్
ముఖం తత్ పుండ్రూపం హరతు మమ మోహం, పశుపతేః ॥ ౪॥

రమేశో వాగీశో దివసరజనీశౌ పరశుదృక్
సురేశో దైత్యేశో నిశిచరకులేశోఽథ ధనదః ।
యదూర్ధ్వాంశువ్రాతైశ్శివచరితవస్తః పరిణతాః
తదైశానం వక్త్రం హరతు భవపాశం, పశుపతేః ॥ ౫॥

COMMENTS:-

Tha above verses are in praise of Lord Shiva, renowned by the name Pashupati in the temple in Nepal.(పశ్చ) pancha means five, (ఆస్యమ్) Asyam means the face, and(స్తవమ్) stavam means a hymn in praise. So

the title says that this is in praise of Lord Pashupati with five faces.

NEPAL: - The kingdom of Nepal is India's neighbour. The state is situated high in the Himalaya mountains. Mount Everest, the highest peak in the world, is situated in Nepal. It is an ancient country and has been referred to in our puranas like Skandam and Bhagavatam. The Skanda Purana in the chapter Nepala Mahatmayam says that fortunate indeed are those who live in that country, because they are blessed with all the four goals (పురుషార్థాః) of life, to wit, dharma, artha, kama and moksha. They are able to have darshan of the Lord Pashupati whom even devas cannot see directly.

పురీ పాశుపతీ ధన్యా చతుర్వర్గ-ఫలప్రదా ।
జ్యోతీరూపం మహాలింగం యత్రాగ్నో తప్తకాంచనమ్ ॥
ధన్యః వైపాలికా మర్త్యాః తద్రూపం గోచరం విభుమ్ ।
పశ్యన్తి యేఽపి దేవానాం సాక్షాత్పునరగోచరమ్ ।

Nepal is described as a gem amongst holy places. The Skanda Puranam further says that the people there will be calm, and will have other good qualities. The place is situated in high mountains, among dense forests and has remarkable scenic beauty; and in such wonderful surrounding shines Lord Pashupatinath as the very embodiment of wisdom. (Nepala mahatmyam.7-54).

సంపూర్ణే భారతేఽస్మిన్నపి వసు-భరితే భూశిరః-స్థానభూతే
శశ్వచ్ఛాన్త్యాది-కేన్ద్రే హిమగిరి-శిఖరేఽభ్యుత్తరేఽభ్యుత్తమేఽంతః ।
పుణ్యే వైసర్గ-రమ్యే పరగహన-వనే సద్విచిత్రే పవిత్రే
క్షేత్రే నేపాల-సంజ్ఞే లసతి పశుపతి-జ్యోతిరాత్మా చిదీశః ॥

It was a Hindu kingdom, the only one in the world, till recently. Here, in Nepal, Lord Pashupati is seen as a lingam, nearly four feet high. and with five faces - four facing the four directions and the fifth facing up. The pujaries draw the Shri Chakra on the lingam daily before commencing the puja. The full moon day (purnami పౌర్ణమి) is specially celebrated when a huge quantity of rice is cooked along with vegetables. The rice is shaped as a lingam and offered to the Lord and deeparadhanam is performed. The temple attracts huge crowds on Shivaratri day when people throng to the

temple during the entire day to have darshan of the Lord.

FIVE FACES OF SHIVA:- Because of his five faces Shiva has the name

పఞ్చవక్త్రః! పఞ్చసంఖ్యైకాని వక్త్రాణి ముఖాని నానారూపాణి
యస్య స తథా । (Shivasahasranamam-Padmapuranam). These faces have
the following names. ఈశాన, తత్పురుష, అఘోర, వామదేవ, and
సద్యోజాత. These faces face up the sky, East, South, North and West
respectively. It seems that a lingam with five faces as described here is
to be seen only in the Pashupati temple in Nepal and the temple attached
to the Shankara math in Tiruvanaikkaval near Trichy. The hymn given in
the beginning has salutations to the five faces of the Lord.

We have the salutations to Shiva's five faces in Mahanyasam that is chanted
before chanting the vedic hymn Shri Rudram. There are two Nyasams, the
Mahanyasam and the Laghunyasam. Maha(మహత్) means big. Laghu is the
opposite,(లఘు) means light, not heavy. The Mahanyasam is a part of the
methodology of chanting of the Rudram on special occasions such as Pradosham,
Shivaratri. Typically, during a Rudra parayanam at home, one recites the
Laghunyasam. Such a Shri Rudra parayanam in a public place of worship such
as a temple is preceeded by the recital of the Mahanyasam. As the name
difference indicates, the Laghunyasam is shorter. The Mahanyasam invokes
the deity of Shri Rudra in His many forms of Indra, Agni, Yama, Varuna etc
in the different limbs (anga's) of the one who chants. Such an invoking
is done to seek the blessings of the Lord, and at the same time giving
one and all a feeling of immediate presence of the Lord in the vicinity
of the chanting. The Mahanyasam has certain chapters of the Shri Rudram,
the Purusha Suktam etc repeated in it. The Shiva samkalpam is also part
of this. The prayers addressed to the five faces of Shiva are given below.

తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్ ॥

సంవర్తాగ్ని-తటిత్ప్రదీప్త-కనకప్రస్ఫర్ధి - తేజోరుణాం

గమ్భీరధ్వని-సామవేదజనకం తామ్రాధరం సుందరమ్ ।

అర్ధేన్దుర్యుతి-లోల-పింగల జటా భార-ప్రబోధోదకం

వన్దే సిద్ధసురాసురేంద్ర-నమితం పూర్వం ముఖం శూలినః ॥

ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ । పూర్వాంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Tatpurusha facing East.

అఘోరేభ్యోఽథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః ।
సర్వేభ్యః సర్వశర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్రరుపేభ్యః ॥

కాలాభ్ర-భ్రమరాంజన-ద్యుతినిభం వ్యావృత్తపింగేశణం
కర్ణోద్భాసిత-భోగిమస్తకమణి-ప్రోద్భిన్నదంష్ట్రాంకురమ్ ।
సర్వప్రోతకపాల-శుక్తిశకల-వ్యాకీర్ణతాశేఖరం
వందే దక్షిణమీశ్వరస్య వదనం చాథర్వనాదోదయమ్ ॥

ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ । దక్షిణాంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Aghora facing South.

సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యో జాతాయ వై నమో నమః ।
భవే భవే నాతిభవే భవస్వ మామ్ । భవోద్భవాయ నమః ॥

ప్రాలేయాచలమిన్దుకున్ద-ధవలం గోక్షీరఫేనప్రభం
భస్మాభ్యంగమనంగదేహదహన-జ్వాలావలీతోచనమ్ ।
విష్ణుబ్రహ్మమరుద్గణార్చితపదం ఋగ్వేదనాదోదయం
వందేఽహం సకలం కలంకరహితం స్థాణోర్ముఖం పశ్చిమమ్ ॥

ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ । పశ్చిమాంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Sadyojata facing West.

వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమః శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః
కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో
బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూతదమనాయ నమో మనోన్మనాయ నమః ॥

గౌరం కుంకుమ పంకితం సుతిలకం వ్యాపాణ్ణమణ్ణస్థలం
భ్రూవిశేష-కటాక్షవీక్షణలసత్సంసక్తకర్ణోత్పలమ్ ।
స్నిగ్ధం బిమ్బఫలాధరం ప్రహసితం నీలాలకాలంకృతం
వందే యాజష-వేదఘోషజనకం వక్త్రం హరస్యోత్తరమ్ ॥

ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ । ఉత్తరాంగ ముఖాయ నమః ॥

The above verse is in salutation of Vamadeva facing North .

ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరః సర్వ భూతానాం
బ్రహ్మధీపతిర్బ్రహ్మణోధీపతిర్బ్రహ్మ శివో
మే అస్తు సదాశివోమ్ ||

వ్యక్తావ్యక్తనిరూపితం చ పరమం షట్త్రింశతత్వాధికం
తస్మాదుత్తర-తత్త్వమక్షరమితి ధ్యేయం సదా యోగిభిః |
ఓంకారాది-సమస్తమస్త్రజనకం సూక్ష్మాతీసూక్ష్మం పరం
వంద్యే పంచమమీశ్వరస్య వదనం ఖవ్యాపి తేజోమయమ్ ||
ఓం నమో భగవతే రుద్రాయ | ఊర్ధ్వంగ ముఖాయ నమః ||

The above verse is in salutation of Ishana facing up - the sky.

THE SIGNIFICANCE OF FIVE FACES :- What is the significance of Shiva being said to have five faces? This is explained in detail by Shri Nilakanta DikShita in his commentary called Shivatattva rahasyam to Shiva 108 Namavali. The nameపఞ్చవక్త్రః is the 52nd name in the namavali. A chapter from the elaborate commentary is given below.

తాని చ పఞ్చ ముఖాని
ఈశాన-తత్పురుషాఘోర-వామదేవ-సద్యోజాతాఖ్య-పఞ్చ-
బ్రహ్మకాని, తాని చ పఞ్చబ్రహ్మణీ భూత- పఞ్చక,
తన్మాతృ-పఞ్చక, కర్మేంద్రియ-పఞ్చక, జ్ఞానేంద్రియ-పఞ్చక,
పురుష-ప్రకృతి-బుద్ధ్యహంకార మనోరూప-తత్త్వ- పఞ్చక,
నిష్ప్రతిప్రతిష్ఠావిద్యాశాన్తి శాన్త్యతీతాఖ్య కలా-పఞ్చక,
బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహేశ్వర, సదాశివాఖ్య-మూర్తి-పఞ్చక,
శివసాదాఖ్య, మూర్తసాదాఖ్య, మూర్తసాదాఖ్య-కర్మసాదాఖ్య-కర్మసాదాఖ్య
సాదాఖ్య పఞ్చకాత్మకానీతి శివపురాణాగమేషు ప్రసిద్ధమ్ |

A full discussion of this topic is beyond the scope of this writeup. One may have to approach a scholar for further details on this subject.

‘Pashupati’ means the protector of the kine. Every thing in creation from Brahma the creator down to immovables are known as pashus. Shiva is known as Pashupati since He is their Lord. The name occurs in vedas (eg) in Shri

Rudram that says. నమో వృక్షభ్యో హరికేశేభ్యః పశూనాం పతయే నమః ।

It also occurs in the Shiva 108 namavali (no.92) and Shiva 1000 namavali. In the Shiva sahasranamam(Padmapuranam) (No.44) we find the following.

పశుపతిః - పశూనాం బ్రహ్మాదీనాం ద్విపదాం చతుష్పదాం చ పతిర్నాయకః ।

“బ్రహ్మాద్యః స్థావరాస్తాశ్చ పశవః పరికీర్తితాః ।

తేషాం పతిత్వాద్విశ్వేశో భవః పశుపతిః స్మృతః ॥” ఇతి పురాణమ్ ।

“సర్వదా యత్పశూన్నాతి తేషు యద్రమతే పునః ।

తేషామధిపతిర్యచ్ఛ తస్మాత్పశుపతిః స్మృతః ॥” ఇతి మహాభారతమ్ ।

Nepal is therefore known as Pashupatipuri after the Lord.

The river Vangmati flows close to the temple of Pashupati. The waters from the river are used for the daily ablutions in the temple. It is said that after Lord Narasimha appeared, killed the demon king and blessed Prahlada. Then He disappeared from the scene. Prahlada was greatly disappointed at this. He wanted to see the Lord again and did severe penance. Lord Shiva was impressed by this and laughed in happiness. Water flowed from His mouth at that time and turned into a river. The river that flowed from His mouth came to be known as Vangmati. (From Nepala Mahatmyam).

భగవన్తం తమన్వేష్టుం యదా భాగవతో యయా ।

తమదృష్ట్యా తపస్వేహిమవచ్ఛిఖరే శుభే ॥

దృష్ట్వా తం శంభురాగత్య హాస్యముచైశ్చకార హ ।

తతో నదీ సముత్పన్నా హ్యున్నతాత్ గిరిగహ్వరాత్ ॥

వచనాన్మమ దైత్యేన్ద్ర బహిర్యాతా యతో నదీ ।

అతోఽస్యా వాఙ్మతీ నామ భవిష్యతి న సంశయః ।

ప్రహ్లాద గచ్ఛ దైత్యేన్ద్ర విష్ణుభక్తిర్పథాఽస్తు తే ॥

Lord Shiva blessed Prahlada that his devotion to Hari will remain firm.

Nepal also has the river Gandaki. Shaligrama stones are found in the river bed. They are symbolic of Lord Vishnu. Shrimad Bhagavatam makes a reference to the river in Book 5 - chapter 7 when it narrates the story of King Bharata. This country came to be known as Bharata Varsha after this king only. The king, after ruling over the country for a long time

renounced everything and repaired to the forests to the hermitage of Sage Pulaha situated on the banks of river Gandaki. It is said that Lord Hari reveals His form to His devotees there in the ashram even today. The holy river Chakranadi (Gandaki) hallows on both sides the places of this ashrama through contact with circular (wheel like) pebbles on both sides. This place is known as the ShaligramakShetra.

ఏవం వర్షాయుతసహస్రపర్యంతావసితకర్మనిర్వాణావసరోఽధిభుజ్యమానం
స్వతనయేభ్యో రిక్తం పితృపైతామహం యథాదాయం విభజ్య
స్వయం సకలసంవన్నికేతాత్ స్వనికేతాత్ ఫులహాశ్రమం ప్రవవ్రాజ ॥ ౮ ॥

యత్ర హ వావ భగవాన్ హరిరద్యాపి తత్రత్యానాం
నిజజనానాం వాత్సల్యేన సంనిధాప్యత ఇచ్ఛార్చూషేణ ॥ ౯ ॥

యత్రాశ్రమపదాన్యుభయతోనాభీభిర్బృషచ్ఛక్రైశ్చక్రనదీ నామ
సరిత్సౌవరా సర్వతః పవిత్రీకరోతి ॥ ౧౦ ॥

HISTORICAL NOTES:-

The documents in the National Archives of Nepal reveal that Shri Shankaracharya visited Nepal during his travels around the country. He had discussions with the then king of Nepal who was a Buddhist and weaned him away from Buddhism to Hinduism. He made changes to the way pujas were being done in Pashupatinath temple and arranged to have regular pujas done by priests got from South India. Four priests, properly trained in the temple procedures and recitng the vedas perform the pujas to the four faces on the four sides. These facts are also to be seen in the text Punyashloka manjari that deals with the history of the Kanchi Shankara math. It also says that Shri Vipulananda Sadashiva - the 53rd acharya in the lineage of acharyas of the math visited Nepal. He was warmly received by the king and honoured by him. The following verse in the text says that.

నిజసీవృదగ్రహేతిభేదత్యజనేపాలనృపాలపూజ్యపాదః ।
స పురో మమ సాధు సన్నిధిత్తాం విఫలాననదసదాశివోఽప్రమత్తః ॥

This fact is also mentioned as
నేపాలాదినృపాలమౌలివిధృతశ్రీశాసన ...

in the Vyasachaliya Shankaravijayam ..

Shri Vyasachala was the disciple of Shri Vipulananda Sadashiva and succeeded him as the 54th head of the math. He is the author of Vyasachaliya Shankaravijayam. The details show that the Shri Vipulananda Sadashiva visited Nepal when it was in the grip of severe famine. He blessed the state and brought relief from the severe famine.

Now, before concluding, let us ponder as to what we should seek from Lord Pashupati. Shri Shankaracharya, in his Shivanandalahari (verse No.68) shows us the way. Let us join him in this moving appeal to Lord Pashupati.

అమితముదమృతం ముహుర్దుహస్తీం
విమల-భవత్పద-గోష్ఠమావసస్తిమ్ ।
సదయ పశుపతే సు-పుణ్య-పాకం
మమ పరిపాలయ భక్తి-ధేనుమేకామ్ ॥ ౬౮ ॥

Pashu(పశు) means cattle in general. Here the acharya takes it to mean a cow. The 'cow' in this instance is devotion or bhakti. Lord Pashupati is the owner of the cow. The acharya requests the Lord to take care of the bhakti 'cow' and nourish it or, in other words, make his devotion to Him firm and unwavering. The cow shed will generally be unclean. But the bhakti cow will not stay in unclean places. It stays in a very clean place (viz.) the Lord's feet. విమల-భవత్పద-గోష్ఠమావసస్తిమ్ ।

విమల = clean, pure. భవత్పద-గోష్ఠమావసస్తిమ్ = staying in the cow-pen of your feet. గోష్ఠమ్ = cowpen. This implies that the place where bhakti resides is a very exalted one. The ordinary cow can give only milk, in limited quantities and that too at specific times only. This bhakti cow is capable of giving us many good things - and that too all the time and in abundance and most importantly the nectar called 'bliss' . So, అమితముదమృతం ముహుర్దుహస్తీమ్ । అమిత = unlimited. ముదమ్ = joy, happiness. అమృతం = nectar. దుహస్తీమ్ = yielding. ముహుః = often, frequently. The cow will be tied to a peg fixed to the ground. Bhakti is the result of good deeds or punyam done in

many births. So, the bhakti cow is tied to the peg that is the fruition of good deeds or punyam done in numerous births. సుపుణ్య-పాకామ్ । The Lord is requested to take care of such a cow. Lord Pashupati is addressed as సదయ పశుపతే = O! the compassionate Pashupati!. This indicates that the Lord has a kind heart and will certainly listen to our pleading.

Encoded and proofread N.Balasubramanian bbalu@satyam.net.in

——
pashupati panchAsya stavaH
pdf was typeset on August 30, 2023

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

